

ספר קול יעקב

מועדים

אשר חנני השי"ת
יעקב
בן אבי מורי הר"ר יוסף דוב ז"ל
פורמאן

לייקוואוד תשפ"ו

את הספר ניתן להשיג
בלייקוואוד:

פורמאן

71 Eagle Ridge Cir
Lakewood, NJ 08701
929-585-1580

במונסי:

21 Oriole St.
Monsey, N.Y. 10952
845-354-1143

בברוקלין:

1410 Avenue I
Brooklyn, N.Y. 11230
917-963-8257

לכל עניני הספר

kolyakov30@gmail.com

מכון עלה זית

עריכת ספרים מרישא עד גמירא

publish@alehzayis.com | 732.513.3466

FAX: 732.865.7002 | 732.387.7841

הסכמת הגאון רבי שמואל ברנבויס זצ"ל

ראש ישיבת מיר בארה"ב

נתקבלה על קול יעקב עמ"ס סוכה

Rabbi Shraga Moche Kalmanowitz
Rabbi Shmuel Bernboim

MIRRER YESHIVA CENTRAL INSTITUTE

Beth Midrash • Post Graduate School • Kollel • Mesivta
Yeshiva K'tana • Sephardic Division • Teachers Institute
1791-5 Ocean Parkway • Brooklyn, N.Y. 11223 • (718) 645-0536 • Fax (718) 645-9251

ט"ו

מיסודו של מרן הגאון ר' אברהם קלמנוביץ זצ"ל

Founded by
Rabbi Abraham Kalmanowitz זצ"ל

י"ג כסלו תשס"ח

הנה כבוד ידידי הרב הגאון מוה"ר יעקב פורמאן שליט"א זכה ללמוד בישיבתנו הק'
הרבה שנים בעמלות ואח"כ זכה להרביץ תורה בישיבה הק' וויעליפאל.

והנה עמלתו בתורה נשא פרי בספרו אשר תלמידיו מוציאים לאור לרגל שמחת נישואי
בתו אשר בשם "קול יעקב" יכונה והוא לקט משיעוריו ע"מ סוכה. וכל הלומד בעיון
ימצא שם תועלת רבה בהבנת הסוגיות.

והנני לברכך שרבים ילכו לאור ספרו ויפוצו מעיינותיו חוצה.

החותם לכבוד התורה

לכבוד ת"ח העמל בתורה

שמואל ברנבויס

שמואל ברנבויס

הסכמת הגאון רבי אהרן מושה שכטר זצ"ל
ראש ישיבת ישיבה מתיבתא רבינו חיים ברלין

נתקבלה על קול יעקב על מועדים

ב"ה

אור לעש"ק לסדר 'ויבא יעקב שלם', ס"ח

הרב הגאון הנודע לתהלה בשערי הישיבות הרב ר' יעקב פורמאן שליט"א כיבד
אותנו בקונטרס שיעורים שהגיד לפני בחורי חמד בישיבת וויעליפאלא.

וגם אני טעמתי במעט הזמן שהקונטרס היה בידי, נופת צוף ודבש שבדבריו,
כדברי הגר"א דדבש היינו דעה בינה ושכל.

והנה גם לי יש ענין מיוחד להכריז על ההשתתפות בשמחתו של הרב יעקב,
הקונטרס נקרא קול יעקב, והנה לקול חזק יש גם בת קול, ויש לנו הזכות להנות מבית
קול שלו שהרי מכוח העין טוב והרעות שלו זכינו בישיבת ר' ח"ב, לשהותו אצלנו חלק
חשוב מהיום, ושעשעו עם אנשי הישיבה ותלמידיה, ונראה הנחתו כאן, ונדע לכל
הנעימות שבני הישיבה מרגישים בו ובתורתו.

על תורתו ועל אהבת אחים שלו מחויבים אנו לו.

וחיוב כזה אין נפרע - רק נתחזק ונתעלה על ידי הבעתו.

אהרן מושה שכטר

אהרן מושה שכטר

הסכמת הגאון רבי ישראל צבי ניומאן שליט"א

ראש ישיבת בית מדרש גבוה

RABBI YISROEL NEUMAN
BETH MEDRASH GOVOHA
LAKEWOOD N.J. 08701

ישראל צבי ניומאן
בית מדרש גבוה
ליקוואוד נ. ד.

מוצש"ק שלח ער"ח תמוז תשפ"ו ליקוואוד

הנה ידידי הגאון המופלא רבי יעקב פורמן שליט"א ראש ישיבת תפארת שמואל אשר בפה עירנו, וחתן ידידי מחו' מחשובי תלמידי מרן זצ"ל הגרי"מ קגן שליט"א, בקשני לכתוב הסכמה על ספרו החדש, והאמת אגיד כי לדעתי אינו צריך להסכמה, כאשר כבר אתמחי גברא, וידעתי עוד מלפני רבות בשנים מעת אשר למד וגדל אצלינו בשיבתנו הקדושה בית מדרש גבוה, ועלה ונתעלה בתורה ומעלותיה וקניני' ומדות שמו חכמים בקנין התורה, וכבר אז היה ארי שבחבורה דמות מופת לבני תורה, נודע בשערים לתהילה בתבונתו החודרת, ת"ח גדול מאד אשר רב כוחו לעקור הרים ולטוחנן זכ"ז בסכרתו הישרה, והרבה יגע ועמל בתורת ה' חפצו בהתמדה עצומה, ועי"ז זכה לקנות הרבה חכמה ודעת, וגם כבר אתמחי קמיעא הן בהעמדת תלמידים בהצלחה גדולה להעמידם בקרן אורה, לחנכם ולהדריכם ולחכמם בתורה ומעלותיה. וגם הדפיס ספרים נובעים ממנו מעיינות בעומק הסוגיות, ועתה רצונו להדפיס עוד מחידושי ו להפיצם בישראל, וכאשר המפורסמות א"צ ראי' לכן דבר שפתים אך למחסור, ולמותור לדבר בזה בשבחא דהאי מרבנן כמותו ירבה בישראל. לכן יבואו דברי בזה לכרכו באה"ר שיזכה להמשיך עבודתו הקדושה להעמיד תלמידים הגונים גדולים ומצויינים ושיתקבלו דבריו וספריו בשערים המצויינים בהלכה ויהיו לתועלת ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה.

ישראל צבי ניומאן

ר"ח מרחשון תשע"ח

הנה כבוד חתני היקר והנעלה הרה"ג הר"ר יעקב פערמאן שליט"א אשר כבר אתמחי גברא ואתמחי קמיע בקונטרסים אשר העלם כבר בדפוס אינו צריך הסכמה על גדולתו בתורה.

והנה נפש עמלה עמלה לו שהעלה עכשיו בדפוס חיבור שיעוריו על אחת ממסכתות קשות ביותר, על סוגיות חמורות ועמוקות במס' יבמות, ובהם חידושים וביאורים אשר אמיתותם ניכרים מתוכם מיוסדים על אבני פז בדברי הראשונים וגדולי האחרונים.

והנה אין הרב המחבר שליט"א זקוק להסכמה כלל כי ידוע לכל באי שערי התורה את גדולתו ועומקו בישרות ובסברא אמתית, ובאיתי בזה רק לברכו ולאמצו שיוסיף ויתן לו הקב"ה און ועצמה להרבות תורתו בשער בת רבים ויהנו רבים לאורו.

הכו"ח באהבה וחיבה

ישראל מאיר הכהן קגן

הקדמה

אברך את ה' בכל לבבי שזיכני לישב באהלה של תורה ללמוד וללמד החל מימי נעורי שזכיתי להסתופף בצל רבותי מצוקי ארץ מדור העבר, ובמשך השנים כבר זיכני ה' להוציא לאור שלשה ספרים על מסכתות יבמות כתובות ונדרים, ותהלה לא-ל שנתקבלו בחבה יתרה אצל רבנן ותלמידיהון, ובעיקרן הן מיוסדים על אדני פז ממה שלימדתי וקיבלתי מרבותי הגדולים ונתרחבו הדברים לפי עניות דעתי מתוך דיבוק חברים ופלפול התלמידים המוסיפין בחכמת הרב ומרחיבין דעתו כדרכו של תורה, והן עתה באתי עד הלום להעלות על הכתב דברי תורה על עניני המועדים דברים שאין נלמדים כ"כ בסדרי הישיבות, ולא זכיתי לקבל כ"כ מרבותי בענינים אילו, אמנם ידוע מה שאמר הגאון הגר"ח שמואלוויץ זצ"ל אהא דאיתא במס' סוכה דף כ"ח שאמר רבי אליעזר על נפשו שלא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי רבי מעולם, אשר לכאורה הוא תמוה דמפורש באבות דר"נ פ"ו שהיה ר"א יושב ואומר דברים שלא שמעה און מעולם ע"ש, ותי' דודאי דרש רבי אליעזר ופסק דברים שלא שמעתן און מעולם, אלא שלא היה דורש ומוציא את הדין עד שהיה ברור לו ואמד בדעתו שכך היה רבו אומר וכך היה הרבי פוסק את הדין, וכך אמר על עצמו לא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי רבי מעולם, ובדבר שלא היה לו אומדן והכרעה בדעת הרב לא היה דורש, עכ"ד. ובזאת אקוה שיהיו דברי תורה אלו על דרך דברי רבותי הגדולים עד כמה שידי מגעת, ואני תפלה שיתקבלו הדברים בבי מדרשא להגדיל תורה ולהאדירה.

בפרשת אמור (ויקרא כג מד) כתיב וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, ובמגילה (לבא) דרשינן מצותן שיהיו קורין אותן כל אחד בזמנו. ת"ר משה תיקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענייניו של יום, הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג, ע"כ. ופרש"י למה הוצרך לכתוב כאן וידבר משה, וכי כל המצוות כולן לא אמרן משה לישראל מהו וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, מלמד שהיה מדבר עמהן הלכות כל מועד ומועד בזמנן וכו' ע"ש. וברמב"ן עה"ת שם כתב וז"ל ורבותינו דרשו (בתורת כהנים) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל מלמד שהיה משה אומר להם לישראל וכו' ואונקלוס גם הוא נתכוון לזה שאמר ומליל משה ית סדר מועדיא דה' ואלפינון לבני ישראל ע"ש, וכן ברמב"ם בפ"ג מהלכות תפלה ה"ח כתב ומשה תיקן להם לישראל שיהיו קורין בכל מועד ענייניו ושואלין ודורשים בענייניו של יום בכל מועד

ומועד ע"ש, והיינו הנך שני דינים דילפי' מהך קרא, הא דקורין בתורה בענינו של יום, והן שואלין ודורשים בענינו של יום,

ובבית יוסף (סי' תכ"ט) הקשה דבפסחים ו,א אי' שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום וכן פסק שם הטור ובגמרא מגילה איתא דשואלין ודורשין שלושים יום הלכות הפסח בפסח, משמע דסגי במה שדורשין הלכ' הפסח בפסח עצמו.

וכתב בזה כבוד דודי הגאון ר' שמחה בונם עהרענפעלד גאב"ד דמאטרסדארף זצ"ל בספרו בנין שמחה דהנה מבואר בחי' חתם סופר על מסכת נדרים ובדרשות (לז' אב דף שט"ז) שהעלה שם דמי שלומד תורה רק כשיש לו צורך לדעת המעשה אשר יעשון אין זה בכלל לימוד התורה, ונפק"מ דלימוד התורה מגינא ומצללא אפילו בעדנא דלא עסיק ביה, אבל תורה כזו יש לה דין מצוה, ואינה מגינא ומצללא אלא בעדנא דעסיק ביה, ולפי"ז י"ל דל' יום קודם החג החיוב לדרוש היינו בתורת הכשר מצוה לדעת הדרך אשר ילך בה, [ולכן כתב שם בב"י דדוקא בפסח חייב לדרוש ל' יום קודם שיש כמה הלכות שצריך לידע קודם הפסח אבל בסוכות סגי ביום או יומים] ולכן כתב שלא נתקיים בזה דין ת"ת וכמש"כ החת"ס, אבל תקנת משה שיהיו שואלין ודורשין הלכ' פסח בפסח זה הוא מדין תורה לשמה ואפילו כבר ידע הלכה למעשה, וזהו בפסח עצמו ולא בל' יום קודם.

והביא הגאון הנ"ל סמך לזה מהא דאי' בסנהדרין (קא,א) ת"ר הקורא פסוק של שיר השירים ועושה אותו כמין זמר והקורא פסוק בבית משתאות בלא זמנו מביא רעה לעולם מפני שהתורה חוגרת שק וכו' אמר לה בתי בשעה שאוכלין ושותין במה יתעסקו, אמרה לפניו רבש"ע אם בעלי גמרא וכו' ואם בעלי תלמוד הן יעסקו בהל' פסח בפסח בהל' עצרת בעצרת הלכות חג בחג ע"ש, וחזינן דהתורה אומרת כן לפני הקב"ה, ומשמע מזה דהלכות פסח בפסח הוא מדין לימוד התורה, ע"כ. והדברים צ"ב דאי העסק בהל' פסח בפסח אינו לדעת הדרך אשר ילכו בה ובכדי שידע המעשה אשר יעשון, למה מחויב ללמוד דוקא הנך ענינים במועד מדין ת"ת, ועוד למה הוצרך משה בעצמו ללמוד עמהם.

וני"ל לפי מה שמבואר ברמח"ל בדרך ה' (חלק א' פ"ד) שמבאר שהקב"ה נתן לכלל ישראל מצות עשין ולאזין כדי להעלות את האדם מענייני החומריות והחשך, והחכמה העליונה יודעת כל ענייני הברואים כולם וכללה כל המצטרך במצות שציונו בתורתו וכמש"כ ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה לטוב לנו ולחיותנו וכו', ובאות ט' שם ממשיך [והוא כדברי החת"ס] ואמנם אמצעי אחד נתן לנו הקל יתברך שמדרגתו מכל שאר אמצעיים המקרבים האדם אליו והוא תלמוד תורה, וכו' שמי שיהגה בהם בקדושה ובטהרה על

הכונה הנכונה שהיא עשיית חפצו יתברך יתעצם בו על ידם מעלה עליונה ושלימות גדול עד מאד וכו' שכל ענין מהם שישכיל יקבע ויתעצם בנשמתו מדרגה מן המדרגות היותר רמות שבמעלה והשלמות האמתית. וכן לקמן (בחלק ד') מאריך שיש השפעה אחת יותר יקר ומעולה שבכל מה שאפשר שימצא בנמצאים מעין המציאות האמתית שלו יתברך וכו' והוא התורה וכו', ובאות ג' שם מוסיף שזה פשוט שכל מה שתתעלה ההשכלה תגדל יותר מדרגת ההשפעה שתמשך על ידה וכו' שכל מי שהשכיל בה ירויח מן ההשפעה הזאת מה שנקשר בהשכלה ההיא.

בהעבודה הזמנית (חלק ד' פרק ז' אות ב') כתב דענין השבת הוא שהוצרך שינתן קצת קידוש לברואים כדי שלא יגבר בהם החשך יותר מדאי ואע"פ שרוב ימים הן חול כלו נתקן ומתעלה על ידי זה עד שנמצאים כל ימות האדם מתקדשים ע"ש. ובאות ה' שם כתב ואמנם גזרה החכמה העליונה להוסיף לישראל קדוש קידוש ונתנה להם ימי קדש מלבד השבת שבהם יקבלו ישראל מדרגות ממדרגות הקידוש והן מועדי השם.

ויעו' בסוף אות ו' שכתב והנה צריך שתדע שמן התיקונים הגדולים שסדרו הנביאים לישראל היה ענין קריאת התורה, האחת קריאת ספר תורה עד תמו, והשנית קריאת פרשיות מיוחדות בזמנים מיוחדים שעל ידי זה תמשך לנו הארתו וכו' והנה ע"י הקריאה התמידית הזאת מתמיד בנו אור הקדושה זאת, וגם בזמנים מיוחדים כפי ענינם להחזיק הארת הימים ע"י כח התורה וכו' ע"ש, ולפי"מ שכתב בחלק א' פ"ד שכל מה שתתעלה ההשכלה מגדל יותר מדרגת ההשפעה, א"כ כמו שקריאת התורה בעינינו אילו מתמיד בנו הקדושה הזאת, הרי פשוט דע"י עסק התורה בעינינו דיומא בהנך ימים מחזק האור ביותר וממשיך מדרגת ההשפעה של הימים.

ונמצא לפ"ד דימי השבת והמועדים הן ימים שיכול אדם לקבל יותר אור ושפע מהקב"ה משאר ימי השנה ולהתעלות מתוך החומריות והחשך ולהתדבק בבוראו, ולכך יש להוסיף ביגיעה ועמלות התורה דכל מה שתתעלה ההשכלה בתורה תגדיל יותר מדרגת ההשפעה שתמשך על ידה, ולפיכך משה רבינו בעצמו למדם, להעלותם למדרגה רמה לקבל ההשפעה מאורות המועד, [ואפשר דזה הוא הביאור בהחיוב לקבל פני רבו ברגל שיתקשר לרבו לקבל ממנו ההשכלה בתורה שתמשך על ידה ההשפעה של אורות המועד] וכדי לחזק האור והשפע של הזמן חייב אדם לעסוק בעינינו דיומא דזה מחזק האור והשפע של אותו הזמן, ומכח עלייתו בזמן המועד יהא ימי החול נתקן ומתעלה עד שנמצאים כל ימות האדם מתקדשים.

ולזאת אקוה שיהיו דברי תורה אילו שבספר הנוכחי לתועלת להאיר עיני הלומדים בעניני דיומא, ונזכה להתעלות ולקבל אורות והשפעת הקדושה של כל חג וחג, ועי"ז יתוקנו שאר ימות השנה ביתר שאת ויתר עז.

אודה לה' שזכיתי כהיום לשמש כר"מ בישיבה תפארת שמואל בעיר התורה דלייקוואוד, המתנהלת לתפארה ע"י ידידי הרב ר' אברהם געלערמאן שליט"א שמוסר נפשו בעד קיומה ומשקיע מיטב כוחותיו בחכמה בתבונה ובדעת למען הצלחתה. וחפץ ה' הצליח להקים הישיבה הק' לשם ולתפארת. יזכהו הקב"ה להאריך ימים בטוב ובנעימים מתוך בריות גופא ונהורא מעליא להמשיך נאמנה במלאכת הקודש ולרוות רוב נחת מכל יוצ"ח עד ביאת גואל צדק.

אבא בזה מעומקא דליבאי להכיר בטובת הבחור היקר חכם ומבין מדעתו, ה"ה אברהם אשכנזי שיחי, אשר יגע וטרח להעלות את הדברים על הכתב בעומק הסברא ובהירות יתירה באופן נאות ביותר להוציא דבר מתוקן מתחת ידו, יתן ה' שימשיך להתעלות בתורה ובהבנתה ויתעבד לאילנא רברבא.

כמו כן אביע תודתי הלבבית להבחור החשוב והיקר יוסף באש שיחי, איש אשר רוח בו שנכנס בעובי הקורה ונשא בעול בסידור הדברים באופן נפלא לראות שיצאו הדברים כראוי וכיאות, ולא נח ולא שקט עד שיצאו הדברים בפועל מהחל עד גמירא, הזכות הזאת תעמוד לו שיזכה להמשיך עלייתו בתורה ויר"ש כאוות נפשו להתגדל להיות תלמיד חכם אמיתי.

ועל הטוב יזכר הבחור החשוב חיים שוועבעל שיחי, שעסקנו יחד בצוותא ופלפלתי עמו בכמה וכמה מהענינים החמורים שבהספר עד אשר יצאו הדברים מלובנים בהירות יתירה, וגם עבר במסירות על כל הספר לנקותו משיבושים ולסלקו מכל מכשול וטעות, יה"ר דכל יגיעו ועמלו יעמדו לו בזה ובבא ויזכה להתגדל בתורה ויר"ש להיות תלמיד חכם אמיתי.

והעומד על גבי כולם יד"נ הרב ר' שמעון פרידמאן שליט"א השם לילות כימים לפקח על כל המופעל בעינא פקחא מרישא עד גמירא שהכל יסודר על נכון, והנני לברכו שבכל אשר יפנה יצליח, ויזכה ללמוד וללמד מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת, ויראה רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עמו"ש.

וכן תודתי נתונה לכל צוות המכון עלה זית בעיר לייקוואד והעומד בראש ידידי הנעלה הר"ר הלל שמעון שימאנאוויטש שליט"א ואתו עמו הר"ר צבי פינקלשטיין נ"י, וגם להר"ר דניאל הריס שליט"א שהוציא מתחת ידו דבר נאה ומתוקן.

בצאתי מן הכרך אפרוש כפי אל השי"ת בהודאה על העבר שהגענו עד הלום, ואסיים בתפילה על העתיד שלא אכשל ח"ו בדבר הלכה, ושיהיו הדברים לתועלת להאיר עיני הלומדים הלנים בעומקא של הלכה, ושיתקבלו הדברים ברצון בעיני מלכים מאן מלכי רבנן. יתן השי"ת שכשם שעזרונו רחמיו יתברך עד הנה אל יטשנו ה' אלוקינו לנצח ואזכה להלאה לשבת בבית ה' ללמוד וללמד להעמיד תלמידים הגונים, ושלא תמוש התורה מפי ומפי זרעי עד עולם.

בעזה"י

סיון תשפ"ו

יעקב פורמאן

אציב בזה מצבת זכרון להורי אבי מורי הר"ר יוסף דוב זצ"ל ואמי מורתי מרת עטיל ע"ה אשר גידלני וחינכני מנעורי במסירות נפלאה בעינא פקחא, וכל ימיהם לא רפו ידיהם ממני לחזקיני ולעודדיני, ולהדריך את בני משפחתי שיתעלו מעלה מעלה על במתי התורה והיראה, וזאת היתה כל משאת נפשם, יה"ר שכל דברים אלו יהיו לעילוי נשמתם.

גם אזכיר בזה חמותי מורתי מרת לאה קאגאן ע"ה אשת חבר למו"ח הגאון ר' ישראל מאיר הכהן קאגאן שליט"א ראש ישיבת דענווער בת הגאון ר' שמואל ערענפעלד גאב"ד דמאטסדארף זצוק"ל אשר מסרה נפשה בעד חינוך משפחתה ובעד הרבצת התורה של מו"ח שליט"א תהא נפשה צרורה בצרור החיים.

תוכן הענינים

ראש השנה

- סימן א. בענין שמע מקצת תקיעה א
- סימן ב. בענין משך בשני' כשתים אין בידו אלא אחת ו
- סימן ג. בענין שיעור תקיעה כתרועה ט
- סימן ד. בענין מצוות לאו ליהנות ניתנו יב
- סימן ה. בגדר מצוות אי"צ כוונה יד
- סימן ו. בענין תקיעות שעל סדר הברכות יח
- סימן ז. בענין כוונה לתקיעה אחרת כ
- סימן ח. בענין תקיעה אחת עולה בשביל שתיים כב

יום כיפור

- סימן ט. בענין חמשה עיניים כד
- סימן י. בענין איסור סיכה ביוה"כ כו

סוכות

- סימן יא. בענין סוכה שחמתה מרובה מצילתה כח
- סימן יב. בענין גזירה שמא ימשך אחר שולחנו לב
- סימן יג. בענין חילוק מהיצות שבת ממהיצות סוכה לה
- סימן יד. בענין גוד אסיק בסוכה ובשבת לח

סימן טו.	בענין סוכה תחת האילן	מב
סימן טז.	בענין שלוחי מצוה	מו
סימן יז.	בענין אכילה בסוכה כל ז'	ג
סימן יח.	בענין ירדו גשמים	נד
סימן יט.	בענין פטור מצטער	נו
סימן כ.	בענין עובר לעשייתן	נט
סימן כא.	בענין חיוב ברכת לישוב בסוכה	סא
סימן כב.	בענין מצות ערבה בזה"ז	סג
סימן כג.	בענין שמיני ספק שביעי	סד
סימן כד.	עוד בענין שמיני ספק שביעי	סז

חנוכה

סימן כה.	בגדר המצוה דנר חנוכה	עא
סימן כו.	בגדר תקנת הדלקת נר חנוכה	עה
סימן כז.	בענין הדלקה מפני החשד	עז
סימן כח.	בענין חיוב הדלקה בזמן הזה	עט

פורים

סימן כט.	בדין כתבי הקודש במגילה	פב
סימן ל.	בענין חיוב נשים במגילה	פז
סימן לא.	עוד בענין הנ"ל	צא

פסחים

סימן לב.	בענין תשובתו ובל יראה.	צג
סימן לג.	בענין ביטול חמץ.	ק
סימן לד.	בענין ביעור חמץ.	קב
סימן לה.	בענין בל יראה.	קה
סימן לו.	בענין חצי שיעור דאיסור בל יראה.	קז
סימן לז.	בענין חצי שיעור במצוה.	קי
סימן לח.	בענין מצה לשמה.	קיב
סימן לט.	בענין מצה של איסור.	קטז
סימן מ.	בענין לחם עוני.	קכ
סימן מא.	בענין מצות אכילת מצה.	קכב
סימן מב.	בענין מצות אכילת מצה כל שבעה.	קכד
סימן מג.	בענין מצות הסיבה.	קכט
סימן מד.	בענין חיוב נשים בסיפור יציאת מצרים.	קלד
סימן מה.	בענין מצוות צריכות כוונה באכילת מצה.	קלו
סימן מו.	עוד בענין מצוות צריכות כוונה.	קלח
סימן מז.	בענין כזית באכילת מרור.	קמא
סימן מח.	בענין מצה לעוסה.	קמג
סימן מט.	בענין סומא פטור מהגדה.	קמה

ספירת העומר

סימן נ.	בענין ספירת העומר מבעוד יום.	קמח
---------	------------------------------	-----

סימן נא. בענין שכח לספור לילה אחד קנא

שבועות

סימן נב. בענין תפילת ערבית בליל שבועות קנד

סימן נ"ג. בענין מצות תלמוד תורה קנו

תשעה באב

סימן נ"ד. בענין שבוע שחל בו תשעה באב קסא

ענינים שונים

סימן נ"ה. בענין חילוק חטאות באבות ובתולדות קסג

סימן נ"ו. בענין זמן תפילת השחר קסו

סימן נ"ז. בענין ערבות ומחויב בדבר בנשים קסט

תוכן ענינים מפורט

ראש השנה

- סימן א.** בענין שמע מקצת תקיעה א.
- פלוגתת הראשונים בשמע מקצת תקיעה פחות מכשיעור - מ"ש שופר ממגילה שאינו יוצא בקריאת מקצתה, ובגדר מצות שופר - בגדר הא דיוצא במקצת תקיעה כשיש בה שיעור תקיעה, ופלוגתת הטור והשו"ע בזה - לפ"ז י"ל דהשו"ט דרבה ואב"י קאי אשומע מקצת תקיעה כשיעור תקיעה - להבנת הטור ניהא מ"ט משך בשניה כשתים אין לו אלא אחת - בגדר מצות שופר, והב"י לפ"ז בהא דיוצא בשופר גזול
- סימן ב.** בענין משך בשני' כשתים אין בידו אלא אחת ו.
- פשיטא דלא פסקינן לפחות מכשיעור - אף במקצת תקיעה כשיעור לא פסקינן לתקיעה לגמרי - לדעת השו"ע פסקינן לגמרי, אולם רק בפסול - נפק"מ בזה לפלוגתת הראשונים איזה אחת עלתה בידו
- סימן ג.** בענין שיעור תקיעה כתרועה ט.
- אם יכול להאריך בתקיעה של תש"ת יותר משל תר"ת - לר' האי גאון דלא פליגי מאי תרועה, ודאי אין להאריך - י"ל דאף למ"ד גנוחי איכא לילולי שם תרועה - משו"ה לא הצריכו לתקוע ל' קולות על סדר הברכות - דיני הפסקה בתרועה לפ"ז - לכן לעולם אין להאריך בתקיעה יותר משיעור תרועה
- סימן ד.** בענין מצוות לאו ליהנות ניתנו יב.
- דין שופר של הקדש - הטעם שהתקוע בשופר הגזול יצא - ה"ט דשופר של הקדש אינו נפסל משום מצוה הב"ע - המשתמש בהקדש עובר בב' איסורים
- סימן ה.** בגדר מצוות אי"צ כוונה יד.
- חילוק הר"ן בין תוקע לשיר לתוקע לחינוך - סתירת דברי הר"ן שבכוונה שלא לצאת לא יצא - שני דינים חלוקים בחסרון כוונה, בע"כ לא נפיק, ובת מינה מחריב בה - הכוונה בפתיחת ברכת הנהנין עולה לכל סיומי הברכה - למ"ד מצוות צ"כ גם בלא כוונה איכא מעשה מצוה

- סימן ו. בענין תקיעות שעל סדר הברכות** יח
- דברי הרמב"ן בגדר תקיעות שעל סדר הברכות - לדבריו מאי שייכי לתקיעות דמיושב - לכאור' לדברי הרמב"ן איכא כמה נפק"מ לדינא בתקיעות דמעומד דלא נזכרו בפוסקים
- סימן ז. בענין כוונה לתקיעה אחרת** כ
- בי' פלוגתת הרמב"ן והר"ן במשך בשניה כשתים - בי' חדש בדעת הר"ן, דחיילא כוונה גם במקצת מן התקיעה
- סימן ח. בענין תקיעה אחת עולה בשביל שתיים** כב
- הטעם שאין תקיעה אחרונה דתשר"ת עולה לכתחילה לתחילת תש"ת ממ"נ - מתשר"ת לתשר"ת לכו"ע תקיעה אחת עולה לאחרת

יום כיפור

- סימן ט. בענין חמשה עיניים** כד
- פלוגתת ר"ת והרמב"ם אם כל ה' עיניים אסורין מדאורייתא - ביאור דעת הרמב"ם דבשאר עיניים איכא עשה מה"ת ואיסור דרבנן - ביאור דעת הרמב"ם דחלוק אסורם אכילה ושתייה משאר איסורים
- סימן י. בענין איסור סיכה ביוה"כ** כו
- פלוגתת הראשונים אם האיסור סיכה הוא דאורייתא - סיכה אסורה אף שלא לתענוג משום דהוי כשתייה

סוכות

- סימן יא. בענין סוכה שחמתה מרובה מצילתה** כח
- ביאור שיטת רש"י דפסול משום ביטול ברוב - גם מקצת צל דין צל עלה - סכך פסול חלוק מאויר הפוסל בסוכה - תרי דינים איכא בסכך דין מחיצה ודין צל - ביאור דעת הר"ן דחלוקה מחיצת סוכה משאר מחיצות - מחצה כרוב שייך רק במה שיש ולא במה שאין - החילוק בין מחצה כרוב לרובו ככולו
- סימן יב. בענין גזירה שמא ימשך אחר שולחנו** לב
- מחלוקת הראשונים אי פסקינן כב"ש בתרתי או רק בסוכה קטנה - דעת הראשונים דמקום השולחן הוא מקום האכילה - ביאור דעת הרמב"ם דתרי טעמי נינהו אבל הא בהא תליא

סימן יג. בענין חילוק מחיצות שבת ממחיצות סוכה..... לה

ענין המחיצות בשבת הוא לחלק בין רשויות משא"כ בסוכה - ביאור דברי רש"י ע"פ הנתבאר לעיל - מחיצות גבי עירוב חצירות הוי כמו סוכה - לא בעינן מחיצות כלפי פנים רק לגבי טלטול

סימן יד. בענין גוד אסיק בסוכה ובשבת..... לח

מחלוקת הראשונים אם מועיל גו"א בשפת הגג - גו"א לא מהני למיחל דין בהמחיצות - דעת הר"ף דלהלכה אין מועיל גו"א אפי' בשפת הגג - דעת הרמב"ם דבשפת הגג אמרינן גו"א - אליבא דהרמב"ם מחיצות הניכרות הוא דין בגו"א ולא בסוכה - על הגג לא אמרינן גו"א משום תרי טעמא ניכרות וכהלכתן - עמוד אינו כבית כיון שאין לו תוך - ביאור דברי הגר"ח בדעת הרמב"ן דרה"י עולה עד לרקיע וגו"א תלוין זה בזה

סימן טו. בענין סוכה תחת האילן..... מב

בסוכה שתחת האילן איכא שני פסולין משום מחובר ומשום שנעשית מאיליה - לענין עשייה לשם צל לא מהני ביטול ברוב - דעת הר"ן דקושיית הגמ' היא רק משום שהאילן פוסל לתחתון - דעת הר"ן דביטול זה הוא משום רובו ככולו - בביטול ברוב לא שייך לגזור אטו היכא דלא ביטלו - בתוס' מבואר כדעת רש"י דקושיית הגמ' היא משום סכך מחובר - ביאור דעת הרמב"ם דחבטן היינו קצצן - דעת הרמב"ם היא כהר"ן

סימן טז. בענין שלוחי מצוה..... מו

שליחי מצוה פטורים מן הסכוח אף בקו"ע - מחלוקת אחרונים אי אכילה חוץ לסוכה הוי קו"ע או שוא"ת - מחלוקת אחרונים אם סוכה היא מצוה חיובית או רק קיומית - אכילה ושתייה בסוכה הוא בכדי לקבוע דירתו בסוכה - קטן אינו בר קביעת דירתו בסוכה - החילוק בין עוסק במצוה להולכי דרכים

סימן יז. בענין אכילה בסוכה כל ז'..... נ

מחלוקת האחרונים אם סוכה היא מצוה חיובית או רק קיומית - תרי דינים איכא בסוכה - עיקר המצוה בסוכה היא לקבוע דירתו בה - הוקצה למצותו שייך רק בחפצא דמצוה - פטור מצטער חלוק מפטור דתסרח המקפה - דין משתסרח המקפה תלוי בדעת כל או"א משא"כ במצטער

סימן יח. בענין ירדו גשמים..... נד

ירדו גשמים בלילה ראשונה אם פטור מאכילה בסוכה - בגדר הפטור דירדו גשמים - גדר חובת האכילה בסוכה בלילה ראשונה - איזה אונס הפוטר מן הסוכה הרי הוא סימן קללה

- סימן יט.** בענין פטור מצטער נז
- היאך מברכין על האכילה בסוכה במקומות הקרים - במצטער מחמת טירחא ל"ח אינה ראויה לדבר אחד
- סימן כ.** בענין עובר לעשייתן נט
- כיצד יטול הלולב כדי שיברך עליו עובר לעשייתו - אם כוונה שלא לצאת בדאגבהיה מהני לעובר לעשייתו - אם אחר המעשה קודם הקיום הוא עובר לעשייתו
- סימן כא.** בענין חיוב ברכת לישב בסוכה סא
- אם מברך על אכילה שניה בסוכה - אם הברכה נתקנה על האכילה או על הקביעות בסוכה - נפק"מ אם מותר להניח אוכל לפני קטן חוץ לסוכה
- סימן כב.** בענין מצות ערבה בזה"ז סג
- ערבה בזה"ז זכר למקדש - צ"ל דמנהג נביאים הוי רק בזמן הבית - נטילת ערבה הוי זכר לנטילה בגבולין בזמן המקדש - ביאור דברי הגמ' לפ"ז
- סימן כג.** בענין שמיני ספק שביעי סד
- מחלוקת הרי"ף ורמב"ם בטעמא דאין מברכין בשביעי ספק שמיני - סתירת דברי הט"ז בדינא דתוספת חול על הקודש - ביאור דחלוק שמע"צ משאר יו"ט שני של גלויות - ביאור דברי הרמב"ם לפ"ז
- סימן כד.** עוד בענין שמיני ספק שביעי סז
- ביאור הגרע"א בדעת הר"ן בגדר יו"ט שני - ביאור דעת הרמב"ם בזה עפ"ד השפ"א - הנ"ל תליא בגדר מצות אכילה בסוכה - בדברי השפ"א הנ"ל - ביאור מחלוקת רש"י והרשב"א לענין בל תוסיף בשביעי ספק שמיני - דברי הגר"א דמחלוקת רש"י והרי"ף תליא במחלוקת הנ"ל

חנוכה

- סימן כה.** בגדר המצוה דנר חנוכה עא
- מצות נר חנוכה הוי שיהוי מצוה - עיקר המצוה שיהיה דלוק חצי שעה ולא ההדלקה - ברכת המצות אינה אלא על מעשה - עיקר המצוה שיהיה דלוק חצי שעה וההדלקה היא היכ"ת לזה - מן הסברא לא היה צריך להדליק במקום החיוב - במקדש ליכא טעמא דהרואה ולכך יכול להדליק בחוץ - ע"י המעשה יכול לקיים המצוה

- סימן כו.** בגדר תקנת הדלקת נר חנוכה עה
- מחלו' רש"י והרמב"ם אם הודאה היינו על הנסים או נר חנוכה - אם נר חנוכה הוא הודאה מצד היו"ט או לחזק האמונה
- סימן כז.** בענין הדלקה מפני החשד עז
- חיישינן לחשדא דוקא במקום שעושה מעשה שמעורר החשד - לא תקנו מפני החשד חובת הדלקה נוספת אלא שלא יפטר כל הבית בחדא הדלקה
- סימן כח.** בענין חיוב הדלקה בזמן הזה עט
- במש"כ הטור דגם כשמדליקין בפנים איכא הכירא מפני העוברים ושבים - אי חיישינן ללישנא דעד שתכלה רגל שיעורא הוא והדין בזה"ז - שיעור השמן בזמן הזה שבני ביתו מצויין שם

פורים

- סימן כט.** בדין כתבי הקודש במגילה פב
- דין כתבי הקודש ודין כתיבת מגילה - דין כתבי הקודש גופיהו ודין תרגום - שיטת הרמב"ן דלעז אינו כתבי הקודש - שיטת הר"ן דלעז הוי כתבי הקודש ללועזות - כתיבת המגילה בחו"ל מדין קריאה, ובא"י מדין כתבי הקודש - 'ימי הפורים לא יעברו' במצות היום, 'וזכרם לא יסוף' בכתיבת המגילה
- סימן ל.** בענין חיוב נשים במגילה פז
- נשים חייבות בשמיעה ולא בקריאה - לא השמיע לאזניו במגילה ובקר"ש - דין קריאת מגילה ודין שמיעת מגילה - קריאה שאין בה שמיעה, ושמיעה שאין בה קריאה - אם אשה מוציאה איש ידי חובת שמיעה לחודא
- סימן לא.** עוד בענין הנ"ל צא

פסחים

- סימן לב.** בענין תשבתו ובל יראה צג
- מחלוקת רש"י ותוס' במצא חמץ שאינו בטל - בל יראה הוא איסור על הנמנע מלהשבית - שיטת התוס' דבל יראה הוא עצם על מציאות החמץ ברשותו - כשאינו יכול להשבית אינו עובר בכל יראה - הבל יראה מחייבו לבער קודם זמן החיוב דהשבתה - פלו' הראשונים אם השבתה היא קודם זמן הביעור - בל יראה על להבא ועל למפרע

- סימן לג. בענין ביטול חמץ** ק
 אם ביטול הוא חלות בחמץ או גילוי מילתא בעלמא - חלות העומדת לעצמה וחלות התלויה בדיבור
- סימן לד. בענין ביעור חמץ** קב
 פלו' הראשו' אם השבתה בכל דבר מפקעת האיסור - השבתה בגוף החמץ או השבתה אצל הבעלים - אם השבתה אצל הבעלים חשיב נעשה מצותו בחפצא - קיום מצות השבתה רק ע"ז ימים שהחמץ מושבת
- סימן לה. בענין בל יראה** קה
 נפק"מ בין ביעור דהשבתה לביעור דבל יראה - פלו' הראשונים בבל יראה בחצי שיעור - חמץ שנפסל מאכילת כלב ולא נעשה אפר
- סימן לו. בענין חצי שיעור דאיסור בל יראה** קז
 אם פחות מכזית נאסר כשאינו עומד לצירוף - סברת הרא"ש דאין חצי שיעור אלא באיסורי אכילה - דעת המ"מ והכס"מ דבל יראה הוא מלתא דאכילה - סברת חזי לאיצטרופי לא שייכא באיסור בל יראה - כמה יפסל החמץ ויפטר מביעור לפי גדרי איסור ב"י
- סימן לז. בענין חצי שיעור במצוה** קי
 אם אמרינן במצוות דחצי שיעור מצוה מן התורה - חצי שיעור אינו אסור אלא משום שהוא חלק מהמעשה השלם - הך טעמא שייך דוקא באיסורין ולא במצוות - לפ"ז יבואר דב' מינים מצטרפים רק באיסורין ולא במצוות
- סימן לח. בענין מצה לשמה** קיב
 בעיסת הכלבים לא חייל דין לשמה אחפצא דהמצה - כוונה לשם דבר אחר אינה סתירה לסתמא לשמה רק שמעכבת הלשמה מלמיחל על החפצא - לבית הלל א"צ עשיית המצה לשמה אלא שימור לשמה - לבית הלל הלשמה הוא בחפצא דהמצה ואינו שייך כל ז'
- סימן לט. בענין מצה של איסור** קטו
 אם ילפי' פסול מצה של איסור מקרא או דפסול משום מצוה הבאה בעבירה - מצוה הבאה בעבירה דדחי לה עשה - נפק"מ בקרא לאיסור אכילת פת שאינה מצה כל ז' - ביטול מצוה קיומית הוא דוקא היכא שאינו עושה מעשה המצוה - אם אכילת מצה כל ז' היא מצוה קיומית - גדר המצוה לקבוע עצמו כל ז' שהפת שלו תהיה מצה

סימן מ. בענין לחם עוני..... קכ

חילוקי הדינים בלחם עוני - בגדר דין לחם עוני

סימן מא. בענין מצות אכילת מצה..... קכב

פלוגתא דאמוראי אם קרא דבערב הוא חיוב בפנ"ע או גילוי על קרא דעל מצות ומרורים - לגירסת הרמב"ם לכו"ע חיוב אכילת מצה הוא רק מקרא דבערב - הסיבה באכילת הפסח עם המרור תליא בהנ"ל האם חד חיובא נינהו

סימן מב. בענין מצות אכילת מצה כל שבעה..... קכד

דעת הגר"א דמצוה לאכול מצה כל ז' - דמיון סוכה למצה כל ז' ימים - מצוה חיובית לקבוע עצמו למצה כל ז' - מצה לשמה כל ז' מצד החיוב לקבוע פתו במצה - דין שימור לשמה מחימוץ ודין לשמה בהחפצא

סימן מג. בענין מצות הסיבה..... קכט

דעת התוס' במי שלא היסב באכילת מצה - אם הסיבה היא דין בעצם אכילת מצה או דין כללי בסעודה - שאני הסיבה דד' כוסות מהסיבה דמצה - סתירת הרמ"א בגדר דין הסיבה - ההסיבה היא היפוך מצות זכר לוימררו - הסיבה מעכבת כיון דאם לא היסב הוא היפוך דרך חירות - מי שא"א לו להסב אין זה היפוך דרך חירות

סימן מד. בענין חיוב נשים בסיפור יציאת מצרים..... קלד

סימן מה. בענין מצוות צריכות כוונה באכילת מצה..... קלו

מצה לא בעי כוונה שכן נהנה - ביאור הגר"ח דסברת שכן נהנה היינו דלא בעינן מעשה - שכן נהנה היינו דעי"ז לא הוי כמידי דממילא

סימן מו. עוד בענין מצוות צריכות כוונה..... קלח

למ"ד מצוות אין צריכות כוונה יוצא חובת מרור בע"כ - שאני מצוה בלא כוונה למ"ד צריכות כוונה מכוונה שלא לצאת למ"ד א"צ כוונה - רוצה בקיום המצוה אבל לא ע"י אכילה זו - גם למ"ד צריכות כוונה אם לא כוון חשיב מעשה כדי לברך עליו

סימן מז. בענין כזית באכילת מרור..... קמא

שיטת הרא"ש דמרור בכזית משום הברכה וביאור הגר"ח דמצד האכילה לא בעינן כזית דאינו מצוה בפנ"ע - י"ל באופ"א דמצות מרור אינה במעשה האכילה אלא בטעימת המרירות ולהכי סד"א דא"צ כזית - בזה יבואר ההו"א דב' מיני מרור לא מצטרפי

סימן מח. בענין מצה לעוסה..... קמג

סימן מט. בענין סומא פטור מהגדה קמה

ש' הראש' בפלוגתא דאמוראי בחיוב סיפור יצ"מ מדרבנן בזה"ז - פסח מצה ומרור
ואמירת ההגדה חד ניהו - גם אם הפטור מהמצוה מוציא מדין ערבות סומא לא שייך
במעשה דסיפור כלל

ספירת העומר

סימן נ. בענין ספירת העומר מבעוד יום קמח

אם מהני תנאי בספירה, למ"ד מצוות צריכות כוונה ולמ"ד אצ"כ - אם כוונה שלא
לצאת יד"ח בעי דעת גמורה כמו קנין - כוונה שלא לצאת ל"מ היכא דרוצה לצאת
במעשה אחר

סימן נא. בענין שכח לספור לילה אחד קנא

מחלו' בה"ג ור"ת בספר ביום ובחיסר יום א' - תרי מחלוקות ר"ת ובה"ג תלויין זו
בזו - כשספר ביום, אי חשיב מצוה שאינה בשלמות, לגבי הך יומא ולגבי שאר הימים

שבועות

סימן נב. בענין תפילת ערבית בליל שבועות קנד

אם קבלת היום הבא מפקיעה את היום שעבר - היכא שדין היום הבא סותר ליום
שעבר קבלתו מפקעת דיני היום שעבר - איחור התפילה ביו"ט שני דשבועות תלי
בגדר הך יו"ט

סימן נ"ג. בענין מצות תלמוד תורה קנו

ביאור פלו' ר"י ורשב"י היאך יגיע טפי לידיעת התורה אם יעסוק בדרך ארץ או בתורה
בלבד - גדר מצות תלמוד תורה שיגיע עי"ז לידיעת התורה - היאך מהני לרשב"י פרק
ביום ופרק בלילה - מי שהבינו מדעו לעמוד לפני ה' לשרתו יזכה לו חלק המספיק

תשעה באב

סימן נ"ד. בענין שבוע שחל בו תשעה באב קסא

ענינים שונים

סימן נ"ה. בענין חילוק חטאות באבות ובתולדות קסג

סתירת דברי רש"י בטעם פטור תולדה במקום אב - דברי הרמב"ם ומה שיש לתמוה בדבריו - ביאור מקור חילוק אבות ותולדות - ביאור דברי הרמב"ם - ולפ"ז יישוב הסתירה בדברי רש"י

סימן נ"ו. בענין זמן תפילת השחר קסו

שיטת ריו"ח דמתפלל כל היום וביאור האחרונים בטעמו - טעמא דלא מתפללין אף אחר חצות לריו"ח - שיטת הרמב"ם דריו"ח מדין תשלומין קאמר וביאור השקו"ט דגמ' לפ"ז - מקור דין תפילה שלא בזמנה לשיטת הרמב"ם - פלוגתת הרמב"ם והריף אי ג' תפילות הוי ג' שמות או שם אחד

סימן נ"ז. בענין ערבות ומחויב בדבר בנשים קסט

יישוב קו' הגרעק"א בסתירת דברי הגמ' בחיובא דנשים בברהמ"ז וביאור מ"ט ל"ת כן - פלוגתת הדגו"מ ורעק"א בדעת הרא"ש בדינא דערבות בנשים - קו' הגרעק"א על הדגו"מ ויישוב לזה - יישוב הצל"ח על קו' הגרעק"א על הדגו"מ וביאור דרעק"א ל"ס כן - קו' במעשה דשב"ש מ"ט לא יצאו מדין שומע כעונה וביאור דהוי מעשה מצוה רק לגבי חד וביאור קו' הגרעק"א לפ"ז - דעת בעה"מ וביאור דפליג על הרא"ש וכן סבר הגרעק"א

ראש השנה

סימן א

בענין שמע מקצת תקיעה

פלוגתת הראשונים בשמע מקצת תקיעה פחות מכשיעור - מ"ש שופר ממגילה שאינו יוצא בקריאת מקצתה, ובגדר מצות שופר - בגדר הא דיוצא במקצת תקיעה כשיש בה שיעור תקיעה, ופלוגתת הטור והשו"ע בזה - לפ"ז י"ל דהשו"ט דרבה ואב"י קאי אשומע מקצת תקיעה כשיעור תקיעה - להבנת הטור ניהא מ"ט משך בשניה כשתים אין לו אלא אחת - בגדר מצות שופר, והבי' לפ"ז בהא דיוצא בשופר גזול

א.

פלוגתת הראשונים בשמע מקצת תקיעה פחות מכשיעור

גמ' (ראש השנה כח, א), אמר רבה שמע מקצת תקיעה צבור ומקצת תקיעה על שפת הצור יצא, מקצת תקיעה קודם שיעלה עמוד השחר ומקצת תקיעה לאחר שיעלה עמוד השחר לא יצא וכו'. ומפרש טעמא התם, לילה לאו זמן חיובא הוא כלל, צור מקום חיובא הוא לאותם העומדים צור וכו'. ת"ש התוקע לתוך הצור או לתוך הדות או לתוך הפיטס, אם קול השופר שמע יצא, ואם קול הצרה שמע לא יצא, ואמאי, ליפוק בתחילת תקיעה מקמי דליערבב קלא, כי קאמר רבה בתוקע ועולה לנפשיה, ע"כ.

וחק' הרמב"ן ודלמא לית צה שיעורא מקמי דליערבב קלא וע"כ לא יצא. ותי', דאפשר מדלא קמיני אם קול הצרה היא וקמיני אם קול

הצרה שמע, משמע ליה שאם שמע קול הצרה אפילו צסוף לאחר שיעור תקיעה אעפ"כ לא יצא, ע"כ. הרי מצואר דס"ל להרמב"ן דהנידון צסוגיין אם יצא צמקצת תקיעה, הוא דוקא כששמע שיעור תקיעה [ואעפ"כ מסקיין דלא יצא], אבל צשלא שמע שיעור תקיעה פשיטא דלא יצא.

ואולם צרצב"א הציא דצרי הרמב"ן וחלק עליו, וז"ל, ואי לאו דמסתפינא אמינא, דהא דאמר רבה שמע מקצת תקיעה צבור ומקצת על שפת הצור, צשלא האריך צה צכולה אלא כדינא, ואין צין מקצת התקיעה צצבור ומקצת שעל שפת הצור אלא כשיעור תקיעה, דמקצת תקיעה הצי משמע, ואפילו הצי יצא ציון דמ"מ יש צכל התקיעה כשיעורא, וקא מפרש טעמא משום דאפילו ראש התקיעה כשרה היתה לאותן העומדים צתוך הצור, ואקשינן התוקע לתוך הצור ואמאי ליפוק צאותו מקצת ששמע הוא מקמי

ב.

מ"ש שופר ממנילה שאינו יוצא

בקריאת מקצתה, ובגדר מצות שופר

אלא דאיכא למידק בדברי הרשב"א, דאיך באמת יוצא ידי חובת תקיעה במקצת תקיעה, מ"ש מהשומע מקצת ברכה או מקצת קריאת מגילה דפשיטא שלא יאל, דשמיעת כולה צעין. והיה אפשר לומר לפמש"כ הרא"ש (ר"ה פרק ד, סוף סי' י), דהא דנוסח הברכה הוא לשמוע קול שופר ולא לתקוע בשופר, משום דהמנצח אינה לתקוע בשופר אלא לשמוע שופר. וכ"מ בטור (או"ח סי' תקפה), [וע"ש שהציא ראייה מהא דאמרין התוקע לתוך הבור לא יאל, ומשמע שאפילו התוקע לא יאל היכא דעמד על שפת הבור והכניס פיו לתוך הבור, כיון שלא שמע אלא קול הברה, הרי דלא יאל בתקיעה אלא בשמיעה]. ולפ"ז יש לבאר דינא דמקצת תקיעה לפירוש הרשב"א, דרק בקריאת מגילה וכדו' שמנצח בקריאה והשומע יוצא מדין שומע כעונה, צוה פשיטא דלריך לשמוע כולה, אבל בשופר דהמנצח היא לשמוע קול שופר יאל בכל הקול ע"י שמיעת מקצת הקול, דסו"ס שמע מקצת מכל התקיעה וזה מהני ליה שיאל בכולה.

אמנם בלח"מ (רי"ש פ"א מהל' שופר), מבואר דתרווייהו צעין, צין תקיעה וצין שמיעה. והרא"י לזה, מהא דקיי"ל צגמ' דלריך התוקע לכוון להוציא השומע, ואם השומע יאל בשמיעה לחודא למה צריך התוקע לכוון להוציא השומע, אלא ודאי דגם תקיעה צעין. וכן מוכח מהא דקיי"ל דאם התוקע הוא חס"ו לא יאל השומע דלריך שיהא צר חיוצא להוציא אחרים יד"ת, ואי נימא דהמנצח היא השמיעה לחודא מאי איכפת לן אם התוקע אינו צר חיוצא. וצע"כ מוכח דתרווייהו צעין, צין שמיעה וצין תקיעה, וכדי לנאת בתקיעה

דליערצב קלא, דהא שמע תקיעה מעלייתא כיון דזמן חיוצא הוא לאותן העומדים בתוך הבור, עכ"ל, והוכיח הגמ' מהא דהתוקע לתוך הבור, דלא יאל בשמע מקצת תקיעה, דאל"ה ליפוק באותו מקצת ששמע מקמי דלעירצב קלא, דהא שמע מקצת תקיעה מעלייתא, כיון דזמן חיוצא הוא לאותן העומדין בתוך הבור, מבואר מדברי הרשב"א דלך מ"ד דשמע מקצת תקיעה יאל, היינו אפילו היכא דשמע רק מקצת שיעור תקיעה, ואפ"ה יאל בכל התקיעה. והציאור צוה, דשיעור תקיעה הוא דין הנאמר על התקיעה, ולא איכפת לן אם לא שמע כל השיעור, אלא כל ששמע תקיעה כשרה ואפילו שמע מקצת התקיעה יאל בכל התקיעה.

וגראה דהיינו טעמא דרבה דמחלק צין תקיעה שמקצתה שמע משפת הבור לתקיעה שמקצתה צלילה, דצלילה הויא התקיעה פסולה, דדין צילה לא נאמר על שמיעת התקיעה אלא על ענש התקיעה, דתקיעה צלילה אין צוה הכשר תקיעה, וע"כ אפילו אם שמע ציוס מקצת תקיעה שמקצתה צלילה לא יאל, שהרי לא שמע תקיעה כשרה. ולא דמי להיכא ששמע מקצת תקיעה משפת הבור, שאותה תקיעה כשרה בחפצא, ולכן יוצאים צוה אלו שצבור, ורק השומע לא שמע כולה, לכן יכול לנאת בשמיעת מקצתה.

והרמב"ן חולק ע"ז וס"ל דאם שמע רק מקצת שיעור תקיעה פשיטא דלא יאל, והא דיאל במקצת תקיעה הוא דוקא בששמע שיעור תקיעה. ולפ"ר הא דיאל במקצת תקיעה הוא משום דכיון דאית ציה שיעור תקיעה דיינין לה כתקיעה צפנ"ע, ומסיק צגמ', דאעפ"כ לא יאל משום דחדא תקיעה היא ומקצתה נעשה צפסול וא"א לדונה כתקיעה צפנ"ע.

ונחשב בזה כאלו תקע זה המקצת מדין שומע כעונה, והיו כעשה שמיעת מקצת קול שופר, וכיון דעיקר חיובו אינו אלא שמיעה ולא תקיעה שפיר יא"ז יד"ח בכל התקיעה ע"י שמיעת מקצת תקיעה וכמש"נ ודו"ק.

ג.

בגדר הא דיוצא במקצת תקיעה בשיש בה שיעור תקיעה, ופלוגתא חמור והשו"ע בזה

איתא בטור (או"ח ריש סי' תקפח) וז"ל, בזמן הראוי לתקיעה כי"ד, משעת הנך החמה עד הלילה וכו', לפיכך שמע מקצת תקיעה צלילה ומקצתו ציוס לא יא"ז. ובצ"י (שם) כתב, ומיהו חיצת לפיכך שכתב רבינו אינו מיושב, דהא לא נפיק ממאי דתקיעה צלילה לא יא"ז, דהא דלא יא"ז הוא משום דקיימא לן דשמע סופה ולא תחילתה לא יא"ז, ובלא דין זה היה יוצא גם בתקיעת לילה כיון דשמע סוף תקיעה וא"כ מאי לפיכך וכו', עכ"ד.

והנראה לומר בזה, דהנה לעיל מיניה (שם סי' תקפח) כתב הטור, דשמע סוף תקיעה בלא תחילתה או תחילת תקיעה בלא סופה, ואין באותה מקצת שיעור תקיעה, לא יא"ז. ומבואר דבשמע כשיעור תקיעה יא"ז, והוא כשיטת הרשב"א הנ"ל, דהא דמסקינן בגמ' (ר"ה כה, א) דלא יא"ז הוא רק בשמע מקצת שיעור תקיעה, אבל בשמע מקצת תקיעה כשיעור תקיעה יא"ז. והפסמות הוא משום דדיינין לה כתקיעה צפנ"ע. [עוד איתא שם, ובעל העיטור כתב שאפילו יש במקצת שיעור תקיעה לא יא"ז, והוא כשיטת הרמב"ן דע"ז קאמר הגמ' דמקצת תקיעה לא יא"ז].

והנה בטור הביא הך דינא דבשמע כשיעור תקיעה יא"ז, רק באופן שהיה מקצת

נריך לדינא דשומע כעונה. ולפ"ז אכתי נ"צ דברי הרשב"א, דבשלמא ידי חובת השמיעה יא"ז גם במקצת כמש"נ, אבל הא"ך יא"ז ידי חובת התקיעה בשמיעת מקצתה ומאי שנא מכל היכא דבעינן שומע כעונה דעליו לשמוע את כולה כנ"ל.

והנראה לומר בזה, דהנה בשו"ת אבני נזר (סי' תל"א), הביא מתשובת הרמב"ם שעמד בזה דמזכרין בשופר לשמוע ולא לתקוע, וכתב הטעם משום דמלוא דשופר היא בשמיעה לחודא, והתקיעה היא כעושה סוכה לישב בזה, וע"כ מזכרין על השמיעה. והק' על זה האבני נזר, דא"כ מי ששמע תקיעה מחש"ו אמאי אין יוצאין בתקיעתן כדאשכחן גבי סוכת גנב"ך, והוכיח מזה יסוד גדול בקיום מצות, דבכדי לקיים מצוה נריך לעשות את המצוה ולא שייך לקיים מצוה במידי דממילא וכמו במצות כחיבת ספר תורה שאינו יוצא בספר שהניחו לו אבותיו, רק בספר שכתבו הוא או שלוחו או שקנאו מן השוק, והטעם, משום דבכדי לקיים מצוה נריך שיעשה מעשה מצוה ולא כשהמצוה באה מאליה, וה"ה נמי בשופר אע"ג דהמצוה היא לשמוע אפ"ה אינו יוצא בשמיעה לחודא, דהשמיעה הרי הוא כבא מאליה, אלא עליו לעשות מעשה המציא לידי שמיעה והיינו שיתקע הוא או שלוחו. ולפ"ז יתבאר היטב הא דמי שאינו צר חיוצא אינו יכול להוציא בתקיעתו ואע"ג דהשמיעה עושה בעצמו, מ"מ על היוצא ללכת במעשה תקיעה כדי שחשב השמיעה שצאה ע"י מעשה, [ע"ש שדן אס זה מדין שליחות או מדין שומע כעונה, אבל צין כך וצין כך יפסל חש"ו]. נמצא לפי דבריו דליכא חיוב תקיעה בעצם, ותוקע רק כדי שלא תחשב השמיעה כבאה מאליה, וכיון שאם בא ללכת בשמיעה א"צ אלא שמיעה של מקצת תקיעה, ע"כ אפילו שמע רק מקצת תקיעה